

Maagzweren bij paarden

Informatie over maagzweren en hoe je deze kunt voorkomen

Tekst: Sanne Mooren in samenwerking met Manon Minnen, dierenartsen DAC Zuidoost · Foto's: eigendom DAC Zuidoost

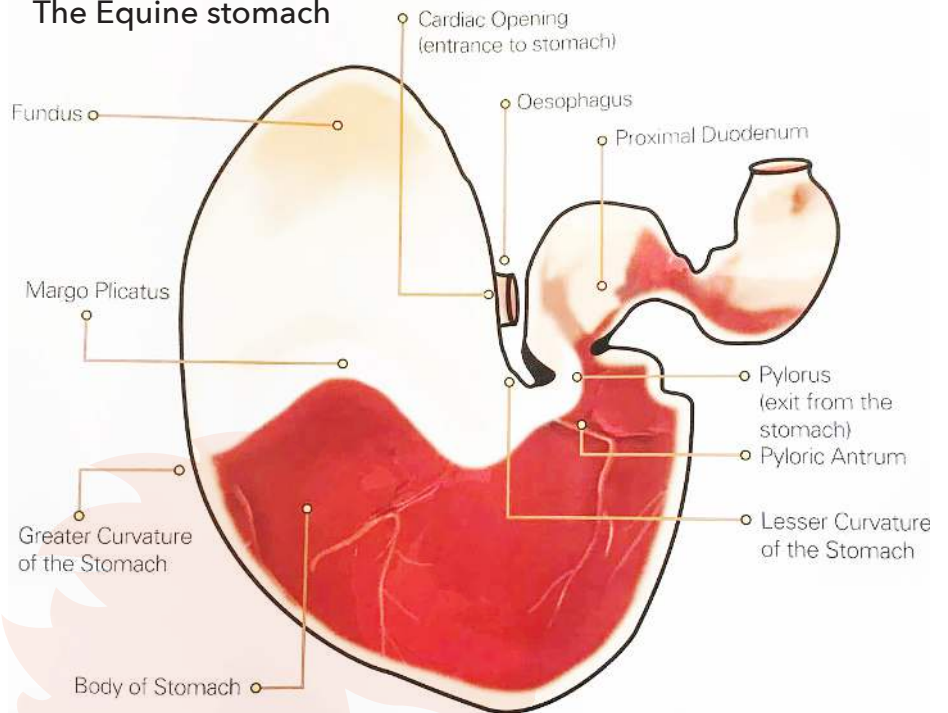
Helaas zijn maagzweren een veelvoorkomend probleem bij onze paarden. Het nadeel bij het IJslandse ras is bovendien dat ze pijn soms minder goed uiten, waardoor ze maagpijn soms niet of met maar kleine signalen aangeven. Dit maakt dat maagzweren vaak onderschat worden en daarmee ook de ernst van de situatie.

Hoe ontstaan maagzweren? Wat zijn de symptomen? En nog belangrijker: hoe kun je ze voorkomen?

De maag en het ontstaan van maagzweren

Aangezien paarden van nature de hele dag door kleine hoeveelheden eten, is de paardenmaag relatief klein en produceert het continu maagzuur. De maag bestaat uit twee delen: het bovenste niet-klierrijke deel (squameus deel) en het onderste klierrijke deel (glandulair deel). Deze twee delen zijn scherp afgeijnd door een lijn die de margo plicatus wordt genoemd. Het klierrijke deel produceert het maagzuur en is daar normaal gesproken ook goed tegen beschermd door

The Equine stomach

Zweren niet-klierrijke deel maag

een slijmlaag. Het niet-klierrijke deel is minder goed opgewassen tegen het maagzuur en is hierdoor meer kwetsbaar.

Een maagzweer is een beschadiging van één of meerdere lagen van de maagwand. Dit kan erg pijnlijk zijn, vooral tijdens het eten of bewegen. Maagzweren kunnen in beide delen van de maag voorkomen. We zien maagzweren vaak op de overgang tussen beide delen van de maag, door het opspattende maagzuur tijdens beweging. Zweren op deze plek zijn meestal goed te behandelen en te voorkomen. Maagzweren in het klierrijke deel zijn vaak hardnekkiger. Deze staan continu in contact met het zuur, waardoor ze slechter genezen en ook meer ongemak geven.

In een ernstig geval kunnen de zweren ook gaan bloeden.

Oorzaken en risicofactoren

Een goed management is essentieel voor zowel de genezing als de preventie van maagzweren. Verschillende factoren hebben een negatieve invloed op de maag en dragen dus bij aan de ontwikkeling van maagzweren:

- **Onvoldoende ruwvoer:** speeksel heeft een bufferende werking op het maagzuur doordat het veel natriumbicarbonaat bevat. Hoe minder ruwvoer een paard krijgt, hoe minder het kauwt en hoe minder speeksel er wordt aangemaakt. Wanneer de maag minder vol zit, gaat het maagzuur tijdens beweging opspatten.
- **Onvoldoende voerbeurten:** paarden die meer dan 6 uren per dag zonder ruwvoer staan, hebben een grotere kans om maagzweren te ontwikkelen.
- **Te veel krachtvoer:** zetmeel en suikerrijk voer verhoogt de zuurtegraad in de maag, dat de maagwand kan irriteren.
- **Chronische stress:** tijdens langdurige stress (zoals een onregelmatig ritme, lange transporten, kreupelheden en ziekte) vermindert de doorbloeding richting de maag. Hierdoor gaan er minder voedingsstoffen naar de cellen van de maag en verloopt de afvoer van afvalstoffen trager.
- **Intensieve training:** de verhoogde buikdruk en maagcontractie geven een langere blootstelling aan het maagzuur en verminderen ook de doorbloeding naar de maag.
- **Bepaalde medicatie:** NSAID's (zoals pijnstillers) in hogere doseringen.

- Paarden die slechter eten
- **Onderliggende aandoeningen:** een vertraagde maaglediging geeft een verlenging van de blootstelling aan maagzuur, bijvoorbeeld door een verkleinde maaguitgang (pyloris stenose) of door een aandoeningen van de darm (bijvoorbeeld Inflammatory Bowel Disease).

Herken de symptomen

Niet elk paard laat even duidelijke signalen zien, maar enkele veel voorkomende symptomen van maagzweren zijn:

- Verminderd presteren, weerstand tijdens het rijden en/of moeite met verzamelen;
- Gapen, tandenknarsen en/of flemen;
- Regelmatig lichte koliek, vooral na het eten;
- Voernijd en chagrijnig gedrag rondom eten;
- Minder of juist heel gulzig willen eten en/of drinken;
- Afvallen;
- Doffe vacht;
- Dunne mest of mestwater (op en af);
- Pijn- en/of afweerreactie bij het aansingelen of aanraken van de buik;
- Algemene gedragsveranderingen zoals nervositeit of agressie;
- Stereotiep gedrag zoals luchtzuigen of kribbebijten;
- Painface of andere uitingen van ongemak;

Er zijn overigens ook paarden die geen enkele symptomen (lijken te) vertonen. Bovendien kunnen bovenstaande symptomen ook bij andere gezondheidsproblemen passen.

Hoe stel je de diagnose?

De enige betrouwbare manier om maagzweren vast te stellen is via een gastroscopie. Dit is een kijkonderzoek naar de binnenkant van de slokdarm, de maag en het begin van de dunne darm. Paarden moeten voor dit onderzoek volledig nuchter zijn, zodat de gehele wand beoordeeld kan worden. Maagzweren worden tijdens het onderzoek geclassificeerd van graad 0 (normale maag) tot graad 4 (uitgebreide diepe tot bloedende ulceraties).

Het is ook belangrijk om weer door middel van een gastroscopie te controleren of de maagzweren helemaal genezen zijn. Medicatie kan al snel verlichting geven van de symptomen zonder dat de zweren volledig genezen zijn. Wanneer je blind stopt, is er een risico dat je paard met zweren blijft rondlopen en de symptomen weer verergeren.

Een andere manier om de diagnose te stellen, is om maagmedicatie uit te proberen voor een bepaalde periode en te kijken of de symptomen hierdoor verminderen en/of verdwijnen. Mochten de paarden positief reageren op de behandeling, is er een grote waarschijnlijkheid dat ze aan maagzweren lijden. Als ze niet reageren, kan het alsnog zijn dat ze maagzweren hebben.

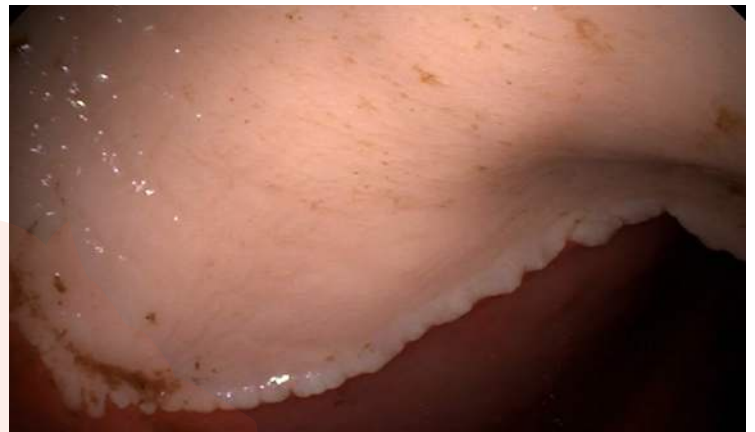
Behandeling en preventie

Uit onderzoek blijkt dat een groot deel van de paarden met maagzweren kan genezen zonder medicatie, mits het management wordt aangepast. Dit zijn de belangrijkste preventieve maatregelen:

- Onbepakt toegang tot ruwvoer en water: dit stimuleert de speekselproductie en voorkomt een lege maag. Let hierbij op de voedingsconditie van je paard: een basis van een goede kwaliteit stro met daarbij de hoeveelheid hooi die

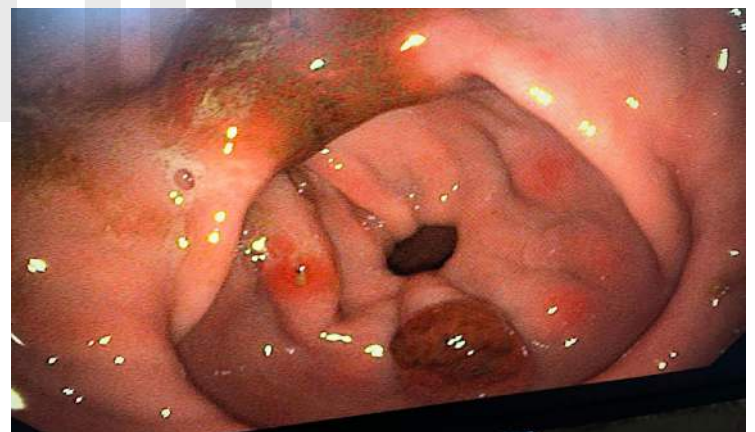
Maaguitgang gezond

Margo plicatus gezond

Curvatura minor zweren graad 2-3

Maaguitgang zweren graad 4

bij de voedingsconditie van je paard past, zorgt ervoor dat je paard altijd iets kan eten als hij dat wil. Hooi in slowfeeders of fijnmazige hooinetten kan ook helpen om de eet-tijd te verlengen.

- Regelmatige voermomenten: als onbeperkt ruwvoer geen optie is, zorg dan dat een paard nooit langer dan 6 uur zonder voer staat. Vijf keer per dag een portie eten geven is ook een optie.
- Beperken van krachtvoer: geef per voerbeurt niet meer dan 2 kilo krachtvoer. Indien nodig kan de energiebehoefte worden aangevuld met vetten, zoals plantaardige olie. Dit heeft tevens een beschermende werking voor de maag. Omega -3-rijke vetten (bijvoorbeeld lijnzaadolie) hebbende voorkeur.
- Een stabiele en rustige omgeving: paarden gedijen goed bij voorspelbaarheid en een stressvrij bestaan.
- Tijdstip en duur van de training: niet meer dan in totaal 40 minuten draven en/of galopperen per dag en ook zeker drie rustdagen per week geven.
- Voedingssupplement: supplementen met een beschermende werking op het maagslijmvlies kunnen als aanvulling gebruikt worden (bijvoorbeeld Pectine-lecithinehoudende voeding zoals bietenpulp en pylosaccharide, zoals hyaluron).

Medicatie/supplement proberen zonder gastroscopie

Vaak wordt er bij twijfel over maagzweren een paar weken medicatie/supplementen geprobeerd om te zien of het dan beter gaat. Let hierbij wel op. Je weet dan namelijk niet waar in de maag de zweren zich bevinden en wat de ernst is. Beide punten zeggen iets over welk soort medicatie je nodig hebt en voor hoe lang. Ook weet je niet wanneer de zweren weg zijn als je niet een gastroscopie laat uitvoeren na het gebruiken van de medicatie/supplementen voor een bepaalde periode. Omdat er vaak symptomen zijn die we niet opmerken, loop je het risico dat het paard met zweren rond blijft lopen en het weer verergert.

Tot slot

Maagzweren zijn een veelvoorkomend probleem bij paarden. Met een goed management en aandacht voor voeding en stress kunnen we veel ellende voorkomen. Door alert te zijn op de subtiele signalen van onze paarden en hun natuurlijke behoeften zo goed mogelijk te respecteren, kunnen we bijdragen aan een goed welzijn.

Uitgebreide lijst mogelijke symptomen en gedragingen:

- Boos kijken tijdens het aansingelen
- Bijten tijdens het aansingelen
- Hoofd omlaag houden tijdens aansingelen
- Staart zwiepen tijdens het aansingelen
- Hoofd schudden tijdens het aansingelen
- Achteruit lopen tijdens het aansingelen
- Het wisselen van de achterbenen op rust
- Voernijd
- Staken tijdens het rijden, tijdens en/of na een overgang naar draf/tölt
- Tegen het been zijn (boze reactie/staken)
- Steigeren bij het vragen om activiteit
- Bokken tijdens het longeren en/of rijden
- Naar de benen van de ruiter schoppen
- Schoppen bij het aanraken van de buik
- Boos kijken bij het aanraken van de buik
- Veel mesten (tijdens activiteit)
- Opvallend veel drinken
- Staart tegen billen knijpen
- Weinig eten of geen (stekelig) hooi willen eten
- Veel gapen
- Gapen na het eten van krachtvoer
- Gapen na activiteit
- Buik optrekken (spieren aanspannen) in de paddock/wei
- Buik uitzetten ('hangbuik')
- Knarsetanden
- Mestwater (op en af)
- Diarree (op en af)
- Vage (terugkerende) kolieklachten
- Doffe vacht
- Weinig uithoudingsvermogen en lange hersteltijd
- Vermageren
- Luchtzuigen/kribbebijten
- Nerveus gedrag in de omgang
- Boos gedrag in de omgang
- Boos/agressief gedrag in de groep
- Opvallend suf
- Gekke dingen eten
- Niet stoppen met eten
- Niet willen (plat)liggen
- Extreem veel flemen
- Painface
- Tanden knarsen/klapperen
- Moeite/verzet met verzamelen
- Schoft niet willen liften in de training
- Afwijkende dingen eten